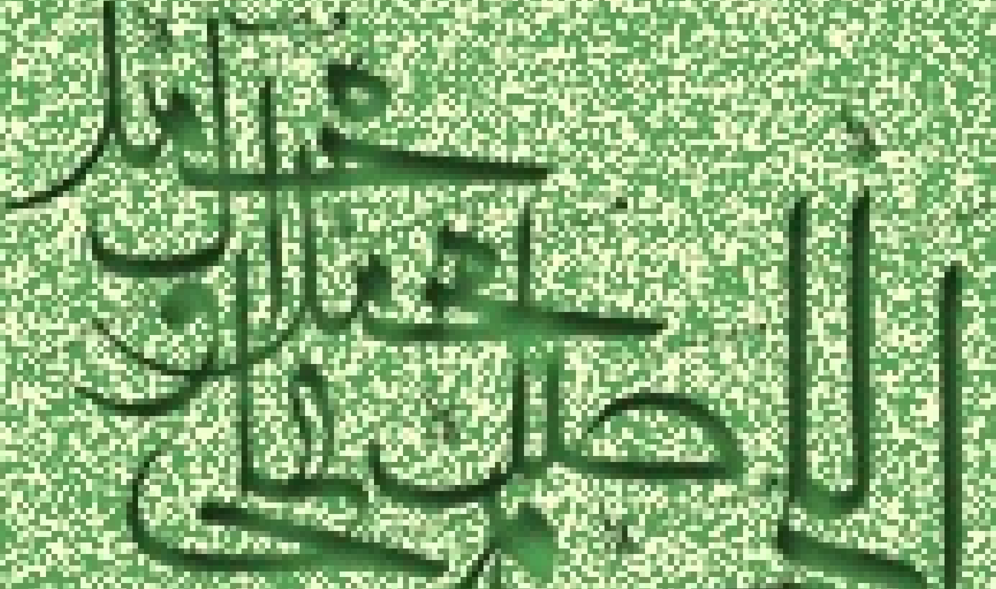
کیفیت صلوات

از نگاه فریقین

محمد حسن زمانی

بسم الله الرحمن الرحیم

کیفیت صلوات از نگاه فریقین

نویسنده:

محمدحسن زمانی

ناشر چاپی:

Ansariyan

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

کیفیت صلوات از نگاه فریقین

مشخصات کتاب

عنوان : کیفیت صلوات از نگاه فریقین

پدیدآورندگان : زمانی، محمدحسن، ۱۳۳۷-(پدیدآور)

پیامبر اسلام محمد(ص)(توصیف گر)

نوع : متن

جنس : مقاله

الکترونیکی

زبان : فارسی

صاحب محتوا : موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان

توصیفگر : اهل بیت (ع)

صلوات

وضعیت نشر : قم: موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، ۱۳۸۷

ویرایش : -

خلاصه :

مخاطب :

یادداشت : ,ملزومات سیستم: ویندوز ۹۸+ ؛ با پشتیبانی متون عربی؛ + IE۶شیوه دسترسی: شبکه جهانی وبعنوان از روی صفحه نمایش عنوانداده های الکترونیکیمنشأ مقاله: طلوع، شماره ۶

شناسه : oai:tebyan.net/۱۱۵۰۰

تاریخ ایجاد رکورد : ۱۳۸۸/۴/۲۱

تاریخ تغییر رکورد : ۱۳۸۸/۷/۱

تاریخ ثبت : ۱۳۸۹/۶/۲۹

قیمت شیء دیجیتال : رایگان

چکیده

«صلوات» از شعارهای مشترک کل امت اسلامی است که قرآن کریم صراحتاً به آن دستور داده است. اما متاسفانه کیفیت عبارت این شعار در بین دو فرقه بزرگ اسلامی مورد اختلاف قرار گرفته است. ضرورت اتحاد امت اسلامی اقتضا می‌کند که دو فرقه در این زمینه هم به وحدت نظر برسند. وجود دهها روایت و حدیث نبوی که راهنمای کیفیت صلوات است در حل این اختلاف نقش عمده دارد. تبیین این امر نیز از رسالتهای روحانیت و محققان و مؤلفان شیعه است، به ویژه اگر این احادیث از کتب خود اهل سنت جمع‌آوری و تدوین گردد. مقاله حاضر اقدامی است در همین زمینه و برای تحقق همین هدف. این نوشتار گامی ابتدایی و شایسته تکمیل از سوی دیگر محققان است. امید است برای جویندگان و پژوهشگران معارف حقیقی اسلام مؤثر افتد. واژه‌های کلیدی: کیفیت صلوات، روایات، آل محمد، فریقین

مقدمه

بارها اتفاق افتاده است که عزیزان اهل سنت از ما سؤال کرده‌اند که: چرا شما شیعیان مقید هستید که حتماً در صلواتها «آل محمد» را ذکر کنید؟ شما می گویید: «اللهم صل علی محمد و آل محمد». در صورتی که علمای اهل سنت در کتابها و نوشته‌ها و سخنرانیهای خود معمولاً به صلوات بر خود پیامبر اکتفا می کنند و می گویند: «صلی الله علیه وسلم» و اگر احیاناً نام «آل محمد» را نیز در صلوات ببرند، صلوات بر اصحاب پیامبر(ص) را نیز اضافه می کنند و می گویند: «اللهم صل علی محمد و آله و صحبه». آیا کدام یک مطابق با سنت است و کدام یک ابتکار و اختراع بعضی متعصبین مذهبی است؟ به هر حال این عزیزان سؤال کننده انتظار دارند که همه مسلمین و پیروان خاتم انبیا(ص) در این موضوع به وحدت برسند. چرا که وحدت در این گونه مسائل کاری است ممکن، و راهش نیز این است که همگی مطیع خاتم انبیا (ص) باشیم و فقط به دستورها و رهنمودهای ایشان عمل کنیم. در پاسخ این برادران عزیز و در برابر محبت آنان که به جای اعتراض خواستار توضیح نظرها واعتقادات شیعه شده‌اند و نیز برای رفع ابهام از اندیشه‌های دیگر عزیزانی که این سؤال را در ذهن دارند، مبانی این صلوات شیعیان را به طور مختصر ارائه می کنیم. زیرا معتقدیم منشأ بسیاری از اختلافات و بدبینیهای پیروان مذاهب اسلامی با یکدیگر، بی‌اطلاعی و دوری و عدم آشنایی با واقعیت افکار و عقاید یکدیگر است، و اگر روزی همه مسلمین با یکدیگر روابط کامل برقرار کنند و مستقیماً در جریان صداقت و خلوص و خداجویی و تسلیم در برابر خدا و رسول خدا (ص) و قرآن و اندیشه‌های واقعی یکدیگر قرار گیرند، دیگر بدبینی و عناد و پرهیز از یکدیگر را کنار خواهند نهاد. اکنون مطالب این نوشتار را در هفت بخش تقدیم می داریم.

فلسفه تشریع صلوات

علاوه بر اینکه صلوات و سلام فرستادن مسلمانان بر پیامبر اکرم (ص) گونه‌ای تشکر و سپاسگزاری از زحمات طاقت فرسای ۲۳ ساله رسول گرامی اسلام (ص) است و قدردانی هر مسلمان از نعمت «هدایت» و «ابلاغ پیام الهی» که از بزرگ‌ترین نعمت‌های خداوند است لازم می‌نماید، از نظر روان شناسی و علم النفس نیز خود این صلوات و سلام فرستادن و دعا برای آن حضرت نمودن، موجب تحکیم و ریشه‌دارتر شدن محبت به آن حضرت می‌شود و به تبع این زمینه سازی روحی، تبعیت بیشتر شخص را از رهنمودهای آن حضرت فراهم می کند. افزون بر این، عبارت صلوات (اللهم صل علی محمد و آل محمد) یک دعاست. همچنین کلمه «صلوات» به معنای انعطاف و عطف توجه خداوند و نزول رحمت االهی است که مسلمانان هنگام صلوات فرستادن و گفتن جمله «اللهم صل علی محمد و آل محمد» دعا می کنند و از خداوند می‌خواهند که عطف توجه و رحمت بیشتری بر پیامبر اکرم (ص) ومعصومان (ع) داشته باشد و انوار مقدس وارواح مطهر آنان را به درجات بالاتری از قرب الهی ارتقا دهد. [۱].

مفهوم صلوات

کلمه «صلوات» در لغت علاوه بر آنکه ابتدا به معنای «روشن کردن آتش» آمده است، طبق نظر بسیاری از لغویین به معنای «دعا، تبریک و تمجید» است؛ چنان که در اصطلاح شرع اسلام وقاموس قرآن هم به همین سه معنا به کار برده شده است. مثلاً در آیه – خذ من اموالهم صدقهٔ تطهرهم و تزکیهم و صل علیهم إن صلوتک سکن لهم...–، مقصود دعای پیامبر(ص) برای مسلمانان زکات دهنده است. اما صلوات خداوند بر اولیا و مؤمنان به معنای تزکیه و بخشش و پاک سازی آنها از معایب است؛ مثل آیه شریفه – اولئک علیهم صلوات من ربهم و رحمهٔ–. «سلام» نیز در لغت و اصطلاح به معنای سلامت از عیوب ظاهر و باطن است. اکنون حدیث شریفی از معصومان (ع) را که در خصوص صلوات خدا و مردم بر پیامبر اکرم است ملاحظه بفرمایید: عن ابی المغرا عن ابی

الحسن فی حدیث قال: قلت: ما معنی صـلوة الله و صلوة ملائکته و صلوة المومن؟ قال: صلوة الله رحمة من الله و صلوة الملائکة تزکیة منهم له و صلوة المؤمنین دعاء منهم له. [۲] . طبق این حدیث شریف، صلوات خدا به معنای نزول رحمت ذات لا یزال بر آن حضرت و صلوات ملائکه مدح و تجلیل و منزه شمردن حضرت و صلوات مؤمنان دعا برای آن بزرگوار است.

تعریف اهل بیت پیامبر

اشاره

کلمه «اهـل» و «آل» در لغت به معنای خانواده و خانـدان است که بالتبع شامل همسـر و فرزنـدان و نوه‌ها می‌شود. [۳] در مورد «اهل بیت پیامبر» و «آل بیت النبی» نیز اگر دلیل خاص بر محـدودیت مفهوم آن از نظر پیامبر اکرم (ص) نـداشتیم، آن را شامل همسـران و فرزنـدان می‌شـمردیم؛ ولی احـادیث خاصـی وجود دارد که دلالـت می کنـد مقصود خداونـد و پیـامبر اکرم از «اهل بیت پیامبر» فقط حضرت فاطمه (س) و علی (ع) و فرزندان معصوم آنها می‌باشند.

صلوات دستور قرآن است

باید دانست که اصل موضوع صـلوات فرستادن بر رسول خدا (ص) نه ابتکار مسلمین بوده و نه آنکه نعوذبالله خود حضرت برای نفع خویش این دسـتور را به مسـلمین داده است. خداوند متعال آن حضرت را که شایسته‌ترین بندگان و برجسته‌ترین و کامل‌ترین انسان در طول تاریخ بشریت، بلکه عالی‌ترین تجلی خدا در کل نظام آفرینش است و همه موجودات عالم حتی فرشتگان الهی در پرتو نور کمالات و افاضات او به امر ذات لا یزال زنـدگی می کنند، لایق برای صـلوات و درود خویش دانسـته است، و نه تنها به همه ملائکه کرام و فرشـتگان خویش امر کرده که بر آن حضرت صلوات و درود بفرستند، بلکه این موضوع را توسط پیک وحی، جبرئیل امین، به رسولش (ص) و بنـدگان مؤمنش ابلاـغ کرده، و از همه مؤمنین خواسـته است که بر این پیامبر بزرگ و مصـلح بزرگوار تاریـخ و راهنمای ارجمند بشریت صلوات و درود بفرستند: –ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه و سلموا تسلیماً– ؛ [۴] . همانـا خداونـد و فرشـتگان او بر پیـامبر درود می‌فرسـتند، ای کسـانی که ایمان آورده‌ایـد، شـما (هم) بر آن پیامبر صـلوات و بهترین سـلام بفرستید. صـلوات فرستادن آن قدر در دین مبین اسلام مهم است که شرط استجابت دعا شده است و احادیث متعددی در کتب روایی اهل سـنت وارد شـده است مبنی بر اینکه هر دعایی که انسان بکند، حجابی بین آن دعا و خداوند قرار دارد مگر آن که صـلوات فرسـتاده شود. پیامبر اکرم(ص) فرموده است: الدعاء محجوب حتی یصل علی محمد و اهل بیته، اللهم صل علی محمد و آله. [۵] . این نکته لاـزم یـادآوری است که قرآن کریم فقـط کلیـات معارف و عقایـد و دسـتورهای الهی را بیان کرده است و برای شرح و تفضـیل آنها بایـد به رسول خـدا (ص) مراجعه کرد. احادیث نبوی شـرح و تفصـیل و تفسـیر آیات قرآن انـد که خـدا علم به تفصـیل احکـام را در قلب رسول الله نهـاد تـا بـا زبـان ایشـان بیان شود. مثلاً خداونـد در قرآن اصل دسـتور نماز خوانـدن را با جمله «اقیموالصـلوة» بیان کرده است، اما خصوصـیات نماز مثل تعداد رکعات صـبح و ظهر وعصـر و مغرب و عشاء و خصوصیات اذکاری که بایـد در نماز خوانـده شود در قرآن نیامده است، و بیان آن به عهده رسول خدا (ص) است و ما نیز از ایشان آموخته‌ایم. موضوع صلوات هم همین گونه است. قرآن اصل لزوم فرسـتادن صـلوات را بر پیامبر اکرم (ص) بیان کرده است، اما هیچ انتظار نباید داشـت کـه خصوصـیات و چگـونگی صـلوات را نیز قرآن بیـان کنـد تـا اگر خصوصـیتی را در قرآن ندیـدیم، ادعـا کنیـم که صـلوات هیچ خصوصیت و کیفیتی خاص ندارد و به توصیه و دستورالعملهای پیامبر گرامی اسلام توجه نکنیم.

جایگاه آل محمد در اسلام

اگر نظری به جایگـاه و مـوقعیت آل و اهـل بیت پیـامبر اکرم (ص) در قرآن و احـادیث نبـوی بیفکنیم و به مقـام والایـی که آنهـا در پیشـگاه خداوند متعال دارند و نیز به نقش مهمی که طبق بیانات نبوی (ص) در نشر و تبیین فرهنگ اسلام ایفا می‌کنند توجه نماییم، آن وقت سرّ لزوم صلوات بر آل را بهتر درک خواهیم کرد. آل محمد و اهل بیت ایشان انوار مقدسـی هسـتند که آیه تطهیر [۶] در شأن آنان نازل شـده، و ولایت آنها را آیات اطاعت اولی الامر [۷] و تبلیغ [۸] و اکمال دین و اتمام نعمت [۹] و ولایت [۱۰] گواهی داده است. آنان اهل الـذکر [۱۱] هسـتند که باید دیگران از آنان سؤال کنند. سـتارگانی [۱۲] هستند که مردم [۱۳] ، به ویژه متقین [۱۴] ، توسـط آنها راه هـدایت می‌یابنـد ومحبت و پیونـد با آنان اجر رسالت [۱۵] خـاتم انبیاست. آنان نعمت بزرگ خـدا برای امت اسـلام هسـتند که خداونـد امت را درباره رفتار با آنان مواخذه خواهد کرد. [۱۶] . آنان دانشـمندانی هسـتند که کل علم الکتاب نزد آنـان است [۱۷] و به عنوان حجتهـای الهی در مبـاهله رسول الله (ص) بـا نصـاری نجران شـرکت کردنـد [۱۸] آنهـا خانواده لولوء و مرجان‌اند [۱۹] و به خاطر انفاق فراوانشان نه تنها نشان آیه ایثار [۲۰] را از خداوند گرفته‌اند، بلکه سوره «هل اتی» را خداوند به آنان هدیه کرده است. [۲۱] . آنها یکی از دو ثقل گرانبها هستند که پیامبر گرامی اسلام آنها را جایگزین خود در امت قرار داد و قرین و عدل قرآن ساخت. [۲۲] آنان کشتی نجات امت‌انـد و هرکس به آنان تمسک جوید نجات پیدا می‌کند و الا هلاک می‌شود. [۲۳] . آنان متشـکل‌اند از پاره تن پیامبر (ص) [۲۴] و سـرور جوانان اهل بهشت [۲۵] و برادر [۲۶] ، وصـی و داماد پیامبر و پرچمدار ایشان در دنیا و آخرت [۲۷] ، یعنی اولین کسـی که به او ایمان آورد [۲۸] و مولـود کعبه و همچون کعبه بود [۲۹] و راه و واسطه ورود به شهر علم پیامبر (ص) [۳۰] و لذا دانشمندترین اصحاب حضرت بود. [۳۱] .

آل محمد چه کسانی هستند؟

روایات گوناگونی از پیامبر اکرم (ص) درباره معرفی آل محمد (ص) در کتب حدیثی شیعه و سنی وجود دارد که مضمون آنها این است: علی(ع) و فاطمه (ع) و حسن (ع) و حسین (ع) آل محمد (ص) هستند و طبعاً در نسلهای بعدی هم عنوان آل محمد (ص) جز بر فرزنـدان ایشـان صـادق نمی‌باشـد. به عنوان نمونه یکی از آن روایـات را از منـابع اهل سـنت نقل می‌کنیم: عن ام سـلمهٔ قالت: ان رسول الله(ص) قـال لفاطمـهٔ(ع): ایتینی بزوجک و ابنیک، فجائت بهم فالقی علیهم کساء فـدکیاً ثم وضع یـده علیهم ثم قال: اللهم ان هولاء آل محمد، فاجعل صـلواتک و برکاتک علی محمد و آل محمد انک حمید مجید قالت ام سـلمه: فرفعت الکساء لادخل معهم فجـذبه من یدی و قال: انک علی خیر؛ [۳۲] . ام سـلمه، همسر رسول خدا(ص)، گفته است: پیامبر اکرم (ص) به فاطمه فرمود: همسر و دو پسـرت را نزد من بیـاور. فـاطمه آنهـا را خـدمت حضـرت آورد. رسول اکرم (ص) کسـای فـدکی بر روی آنها افکنـد و دسـت مبارک خویش را بر آنها نهاد و عرض کرد: بار خدایا! اینان آل من هسـتند، پس صـلوات و برکات خودت را بر محمد و آل محمد قرار بـده، به درستی که حمیـد(سـتوده) و بزرگواری. ام سـلمه می گویـد: من هم گوشه کسـا را بالا زدم تا در این جمع مقـدس آل محمد داخل شوم، اما حضرت کسا را از من گرفت و به من فرمود: تو بر خیر هستی (اما اجازه عضویت در آل محمد را به من نداد).

روایات اهل سنت درباره کیفیت صلوات

چنـدین قول از صـحابه بزرگ رسول خـدا (ص) از قبیل ابی سـعید خـدری، عایشه، ابن عباس، بریـده خزاعی، ابی مسـعود انصاری، طلحه، ابی هریره، انس بن مالک، کعب بم عجره، زیـد بن خارجه، ابی حمیـد ساعـدی، حارث بن خزرج، محمد بن عبدالله ابن زید انصاری، عبـدالله بن عمرو عاص، عبـدالله ابن عمر و علی (ع) نقل شده است که: خدمت رسول خدا بودیم. از حضـرت سوال شد: یا رسول الله، ما سـلام دادن بر شـما را آموخته‌ایم. بفرمایید چگونه برشـما صـلوات بفرستیم؟ حضـرت در پاسخ فرمودند: بگویید: اللهم

صل علی محمد و آل محمد. البته در اکثر این احادیث، صلوات بر ابراهیم و آل ابراهیم نیز ضمیمه صلوات بر محمد و آل محمد است و شاید سرّ آن این باشد: همچنان که آل ابراهیم خاندانی بود که در طول تاریخ، پیامبران بسیاری از این خاندان برای هدایت بشر مبعوث شدند و دین و شریعت ابراهیم را ادامه دادند و ترویج نمودند، آل محمد (ص) هم با داشتن امامان بزرگواری که وارث علم خاتم انبیا و ثقل اصغر و عدل و مترجمان و مفسران قرآن بودند، شریعت محمدی (ص) ودین اسلام را ترویج و حقایق و معارف آن را در طول تاریخ احیا نمودند و تداوم بخشیدند. اکنون در آغاز این احادیث را ارائه می‌کنیم و سپس دیگر احادیثی را که خود رسول گرامی اسلام (ص)، بدون سؤال دیگران، صلوات فرستادن را تعلیم نموده‌اند تقدیم می‌داریم: ۱. عن عبدالرحمن ابن ابی لیلی قال: لقینی کعب ابن عجره فقال الا اهدی لک هدیهٔ؟ ان النبی (ص) خرج علینا فقلنا: یا رسول الله قد علمنا کیف نسلم علیک فکیف نصلی علیک؟ قال: فقولوا اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم انک حمید مجید؛ [۳۳] . عبدالرحمان ابن ابی لیلی نقل می‌کند که کعب ابن عجره مرا ملاقات کرد و گفت: آیا دوست داری حدیثی را به عنوان هدیه به تو تقدیم کنم؟ آن حدیث این است که روزی پیامبر اکرم (ص) نزد ما صحابه آمد. عرض کردیم: یا رسول الله، کیفیت کلی سلام کردن بر شما را (از قرآن) آموخته‌ایم. بفرمایید چگونه بر شما صلوات بفرستیم؟ حضرت فرمود: بگویید: «اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم انک حمید مجید»، یعنی بار خدایا، بر محمد و آل او درود فرست، همچنان که بر ابراهیم درود فرستاده ای، همانا تو ستوده و بزرگواری. مضمون همین حدیث را صحیح بخاری از ابی سعید خدری نقل می‌کند: ۲. عن ابی سعید الخدری قال: قلنا یا رسول الله هذا التسلیم فکیف نصلی علیک؟ قال: قولوا: اللهم صل علی محمد عبدک و رسولک کما صلیت علی آل ابراهیم و بارک علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم. [۳۴] . همین مطلب را صحیح مسلم از ابی مسعود انصاری نقل می کند: ۳. عن ابن مسعود الانصاری قال: اتانا رسو ل الله صلی الله علیه (و آله) و سلم و نحن فی مجلس سعد بن عبادهٔ. فقال له بشیر بن سعد: امرنا الله عز وجل ان نصلی علیک یا رسول الله، فکیف نصلی علیک؟ قال: فسکت رسول الله (ص) و سلم قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و بارک محمد و آل محمد کما بارکت علی آل ابرهیم فی العالمین انک حمید مجید، والسلام کما قد علمتم؛ [۳۵] . ابن مسعود انصاری گفته است: ما در مجلس سعد بن عباده بودیم و پیامبر اکرم وارد مجلس شد. در این هنگام بشیر بن سعد از آن حضرت پرسید: یا رسول الله، خداوند دستور داده است که ما صلوات بر تو بفرستیم، اما بفرمایید چگونه باید صلوات بفرستیم. حضرت لحظاتی درنگ کرد تا حدی که آرزو کردیم ای کاش سؤال نکرده بودیم (گویا حضرت به خاطر اهمیت مطلب و جلب توجه دیگران سکوت غیر مترقبه نمودند). سپس حضرت فرمود: بگویید:«اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم و بارک علی محمد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید». اما نحوه سلام کردن را که خود می‌دانید. احادیث دیگری که در ذیل نقل می‌کنیم نیز مشتمل بر همین سؤال از رسول خدا (ص) درباره کیفیت صلوات فرستادن و جواب آن حضرت است که توسط بزرگانی از صحابه، مثل ابن مسعود انصاری و ابی هریره و علی (ع) و عایشه ـ همسر رسول خدا (ص) ـ و طلحه و ابن‌عباس و ابراهیم و بریده خزاعی نقل شده است وچون مضمون و معنای همه این احادیث یکی است، ترجمه مستقل برای هر کدام لازم نیست. ۴. عن ابی مسعود الانصاری عقبهٔ بن عمرو قال: اقبل رجل حتی جلس بین یدی رسول الله صلی الله علیه (و آله) و سلم ونحن عنده فقال: یا رسول الله اما السلام علیک فقد عرفناه، فکیف نصلی علیک اذا نحن صلینا فی صلاتنا؟ قال: فصمت رسول الله صلی الله علیه (وآله) و سلم حتی احببنا ان الرجل لم یسأله، ثم قال: اذا صلیتم علی فقولوا: اللهم صلی علی محمد النبی الامی و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم و بارک علی النبی الامی و علی آل محمد کما بارکت علی ابرهیم و علی آل ابرهیم انک حمید مجید. [۳۶] . همین کیفیت صلوات فرستادن بر محمد و آل محمد را طبق احادیث نبوی باید در تشهد نماز مراعات کرد. ۵. عن عبدالرحمن بن ابی لیلی عن کعب بن عجرهٔ عن النبی صلی الله علیه (و آله) و سلم انه کان یقول فی الصلاهٔ: اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و

آل ابراهیم و بارک علی محمـد و آل محمـد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید؛ [۳۷] . ... پیامبر اکرم در نماز خویش (در حال تشـهد) این چنین می‌خوانـد: اللهم صل علی محمـد و آل محمـد.... همین جمله صـلوات بر محمـد و آل محمـد به صورت مفصل‌تر در حال تشهد از پیامبر اکرم (ص) نقل شده است. ۶. عن ابی لیلی ـ او ابی ـ معمر ـ قال: علمنی ابن مسعود التشهد و قال: علمنیه رسول الله صـلی الله علیه (وآله) وسـلم کما یعلمنا السورهٔ من القرآن: التحیات لله والصـلوات و الطیبات السـلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته، السـلام علینا و علی عبادالله الصالحین، اشـهد ان لا اله الاالله و اشـهد ان محمـداً عبده و رسوله، اللهم صـل علی محمد و علی اهل بیته کما صـلیت علی ابراهیم انک حمید مجید، اللهم صل علینا معهم، اللهم بارک علی محمد و علی اهل بیته کما بارکت علی ابراهیم انک حمیـد مجیـد. [۳۸] . ۷. عن موسـی بن طلحـهٔ عن ابیه قـال: قلنا یا رسول الله کیف الصـلاهٔ علیک قال: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید و بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید. [۳۹] . ۸. عن ابی هریرهٔ انه قال: یا رسول الله کیف نصلی علیک؟ ـ یعنی فی الصلاهٔ ـ فقال تقولون: اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم، و بارک علی محمد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم ثم تسـلمون علیّ. [۴۰] . ۹. عن علی (ع) قـال: قـالوا یا رسول الله کیف نصـلی علیک؟ قال قولوا: اللهم صل علی محمـد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم انک حمید مجید، و بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم. [۴۱] . ۱۰. عن ابی هریرهٔ رفعه: من قـال: «اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد کما صـلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم و بارک علی محمـد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم و ترحم علی محمد و علی آل محمد کما ترحمت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم» شـهدت له یوم القیامهٔ و شفعت له. [۴۲] . ۱۱. عن عائشهٔ قالت: قال اصـحاب النبی (ص): یا رسول الله، امرنا ان نکثر الصـلاهٔ علیک فی اللیلهٔ الغراء والیوم الازهر واجب ما صـلینا علیک کما تحب. قال: قولوا: اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم و ارحم محمـداً و آل محمد کما رحمت ابراهیم و آل ابراهیم و بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم انک حمیـد مجیـد و اما السـلام فقد عرفتم کیف هو. [۴۳] . ۱۲. عن طلحـهٔ قال: قلنا: یا رسو ل الله قـد علمنا کیف السـلام علیک فکیف الصلاهٔ علیک؟ قال: قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بارک علی محمد و علی آل محمد کما صـلیت و بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۴۴] . ۱۳. ابن جریر الطبری روی بسنده عن ابی اسرائیل عن یونس بن خباب قال: خطبنا بفارس فقال: –ان الله و ملائکته– الایهٔ، فقال: انبانی من سمع ابن عباس یقول: هکذا انزل فقلنا ـ اوقالوا ـ یا رسول الله علمنـا السـلام علیک فکیف الصـلاهٔ علیک؟ فقال: اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد کما صـلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمیـد مجیـد و بارک علی محمـد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم انک حمید مجید. [۴۵] . ۱۴. روی بسنده عن ابراهیم فی قوله –ان الله و ملائکته– الایـهٔ قالوا: یا رسول الله هـذا السـلام قـد عرفنا فکیف الصـلاهٔ علیک؟ فقال: قولوا: اللهم صـل علی محمـد عبدک و رسولک و اهل بیته کما صـلیت علی ابراهیم انک حمید مجید. [۴۶] . ۱۵. روی بسنده عن بریدهٔ الخزاعی قال: قلنا یا رسول الله قد علمنا کیف نسلم فکیف نصلی علیک؟ قال: قولوا: اللهم اجعل صلواتک و رحمتک و برکاتک علی محمد و علی آل محمـد کمـا جعلتها علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمیـد مجیـد. [۴۷] . علاوه بر روایـاتی که تـاکنون نقل کرده‌ایم و همه مشـتمل بر سؤال صـحابه از پیامبر اکرم(ص) درباره کیفیت صلوات بود، روایات دیگری در کتب حدیث اهل سنت موجود است که بدون سؤال و جواب، شامل دسـتور رسول خدا (ص) درباره کیفیت صـلوات است که آنها را اکنون تقدیم می‌کنیم: ۱۶. علی رضی الله عنه قال: کل دعاء محجوب عن السماء حتی یصلی علی محمد و علی آل محمد. [۴۸] . ۱۷. قال الحاکم فی علوم الحدیث عدّ هنّ فی یدی ابو بکر ابن ابی حازم الحافظ بالکوفهٔ، و قال: عدهن فی یدی علی بن احمد بن الحسین العجلی و قال عدهن فی یدی حرب بن الحسن الطحان و قال لی: عـد هن فی یـدی یحیی بن مساور الخیاط، و قال لی: عـد هن فی یدی عمرو بن خالد و قال لی: عد هن فی یدی زید بن علی بن الحسین بن علی و قال لی: عد هن فی یدی ابی علی بن الحسین و قال لی: عد هن فی یدی ابی الحسین بن

علی و قال لی: عـد هن فی یدی علی بن ابی طالب و قال لی: عد هن فی یدی رسول الله (ص) و قال رسول الله(ص) عد هن فی یدی جبرئیل و قال جبرئیل: هکذا نزلت بهن من عند رب العزة اللهم صل علی محمد و علی آل محمد، کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم، انک حمیـد مجیـد. اللهم بارک علی محمـد و علی آل محمـد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. اللهم و ترحم علی محمـد و علی آل محمـد، کما ترحمت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. اللهم و تحنّن علی محمد و علی آل محمد، کما تحنّنت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. اللهم و سلم علی محمد و آل محمد کما سلمت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید؛ [۴۹] . حاکم نیشابوری این حدیث را به صورت کاملاً مستند از از زید بن علی، از علی بن الحسین، از حسین بن علی، از علی ابن ابی طـالب، نقـل می‌کنـد که پیـامبر اکرم (ص) فرمـود: جبرئیـل به من گفت: صـلوات از جانب خداونـد رب العزه این چنین بر بنـدگانش نازل شـده است: اللهم صل علی محمـد و آل محمـد... تا آخر حدیث. رسول اکرم (ص) به این شـیوه به مسلمین ابلاغ کرده است که این‌گونه صلوات بر آل محمد اختراع و نظر شخصی خود آن حضرت نبوده است. بلکه وحی خداست که توسط جبرئیل بر آن حضـرت نازل شده است. مشابه همین حدیث را با همین سـند مفصل، انس بن مالک از ابن عساکر نقل می‌کند: ۱۸. ابن عساکر انبأنا ابوالمعالی الفضل بن سـهل، وعد هن فی یدی قال: انبأنا والدی الشیخ ابوالفرج سهل بن بشـر بن احمد الاسفراینی و عد هن فی یدی، اخبرنی ابو نصر محمد بن احمد بن محمد بن شبیب الکاغذی البلخی وعد هن فی یدی ثنا ابوعبدالله محمدبن عمر البزازالبخاری وعد هن فی یدی ثنا عمر بن محمد بن یحیی بن حازم الهمدانی ابوحفض البحیری بسـمرقند وعـد هن فی یـدی ثنا عبـد بن حمیـد الکشـی، وعـد هن فی یـدی ثنا یزیـد بن هارون الواسـطی، وعـدهن فی یـدی ثنا حمید الطویل وعـدهن فی یـدی ثنـا انس بن مالک وعـد هن فی یـدی قال وعـدهن فی یـدی رسول الله (ص) قال وعـدهن فی یـدی جبرئیل و قال عـدهن فی یـدی میکائیـل قال: عـد هن فی یـدی اسـرافیل، قال عـد هن فی یـدی رب العالمین جلّ جلاله قال لی قل: اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد کما صـلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمیـد مجیـد، اللهم ارحم محمدا و آل محمد کما رحمت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمیـد مجیـد. اللهم و تحنّن علی محمـد و آل محمد کما تحنّنت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۵۰] . ۱۹. عن ابن مسعود انه کان یقول: اللهم اجعل صلواتک و رحمتک و برکاتک علی سید المرسلین و امام المتقین و خاتم النبیین محمد عبدک و رسولک امام الخیر و قائد الخیر رسول الرحمهٔ، اللهم ابعثه مقاماً محموداً یغبطه فیه الاولون و الاخرون، اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد، کما صـلیت علی ابراهیم انک حمیـد مجیـد. اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم انک حمیـد مجید. [۵۱] . ۲۰. ابن مسـعود قال: اذا صـلیتم علی رسو ل الله صـلی الله علیه (وآله) و سـلم فاحسنوا الصلاهٔ علیه فانکم لا تدرون لعلّ ذلک یعرض علیه. قال: فقالوا له فعلمنا، قال: قولوا: اللهم اجعل صلاتک و رحمتک و برکاتک علی سیـد المرسـلین (الی ان قال) اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد کما صـلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمیـد مجیـد. اللهم بارک علی محمـد و علی آل محمـد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۵۲] . ۲۱. قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما سلّمت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۵۳] . ۲۲. قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمـد کما صـلیت علی ابراهیم وآل ابراهیم بارک علی محمـد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم فی العالمین انک حمید مجید والسـلام کما علمتم. [۵۴] . ۲۳. قولوا: اللهم اجعـل صـلواتک و رحمتک و برکاتک علی محمـد و علی آل محمـد کما جعلتها علی ابراهیم انک حمید مجید. [۵۵] . ۲۴. عن عائشهٔ: قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم وارحم محمـداً وآل محمـد کما رحمت ابراهیم و آل ابراهیم و بارک علی محمـد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید و اما السـلام فقد عرفتم کیف هو. [۵۶] . ۲۵. قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صـلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم فی العـالمین انـک حمیـد مجیـد. [۵۷] . ۲۶. صـلّوا علیّ واجتهـدوا فی الـدعاء و قولوا: اللهم صل علی محمـد و علی آل محمـد و بارک علی محمـد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۵۸] .

۲۷. عن ابی هریرة: من سرّه ان یکتال بالمکیال الاوفی اذا صلی علینا اهل البیت فلیقل: اللهم صل علی محمد النبی و علی ازواجه امهات المومنین و ذریته و اهل بیته کما صلیت علی آل ابراهیم انک حمید مجید. [۵۹] . ۲۸. عدهن فی یدی جبرئیل و قال: جبرئیل هکذا انزلت من عند رب العزة اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی ابراهیم انک حمید مجید. اللهم و ارحم علی محمد و علی آل محمد کما ترحمت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید. اللهم و سلم علی محمد و علی آل محمد کما سلّمت علی ابراهیم، انک حمید مجید. [۶۰] . ۲۹. زاد فی المنتخب: اللهم و تحنّن علی محمد و علی آل محمد کما تحنّنت علی ابراهیم و علی ابراهیم انک حمید مجید. [۶۱] . البته روایات دیگری هم داریم که فقط در صدد بیان فضیلت اصل صلوات فرستادن است و لذا قید «آل محمد» در آن روایات وجود ندارد. بدیهی است که اولاً این گونه روایات در صدد بیان کیفیت صلوات فرستادن نبوده است. ثانیاً ابن حجر هیتمی در الصواعق المحرقة نوشته است که ذکر نشدن این قید (آل محمد) در بعضی روایات، حتی روایات صحیحین، شاید به خاطر فراموشی و غفلت راوی بوده است. وی اضافه کرده است که این دو گروه روایات با یکدیگر منافاتی نخواهند داشت. [۶۲] . ۳۰. موسی بن طلحة قال: سألت زید بن خارجة قال: انا سألت رسول الله (ص) فقال: صلوا علیّ واجتهدوا فی الدعاء و قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد؛ [۶۳] . موسی بن طلحه گفته است: من از زید بن خارجه کیفیت صلوات بر پیامبر را پرسیدم. او گفت: من خودم از رسول خدا(ص) این مسئله را پرسیدم. حضرت پاسخ داد که: بر من صلوات بفرستید و جدیت در دعا داشته باشید (تا دعاهای شما به خاطر صلوات مستجاب شود) و بگویید: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد. ۳۱. عن ابی هریرة قال: قلنا: یا رسول الله کیف نصلی علیک؟ قال: قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بارک علی محمد و آل محمد کما صلیت و بارکت علی ابراهیم انک حمید مجید والسلام کما علمتم؛ [۶۴] . ابوهریره می‌گوید: ما از پیامبر اسلام (ص) پرسیدیم: چگونه بر شما صلوات بفرستیم؟ حضرت فرمود: بگویید: اللهم صل علی محمد و آل محمد و بارک... تا آخر. ۳۲. عن ابی حمید ساعدی انهم قالوا: یا رسول الله کیف نصلی علیک؟ فقال رسول الله (ص): قولوا: اللهم صل علی محمد و ذریته کما صلیت علی ابراهیم و بارک علی محمد و ذریته کما بارکت علی ابراهیم انک حمید مجید؛ [۶۵] . ابو حمید ساعدی، یکی دیگر از صحابه، نقل می‌کند که روزی اصحاب از پیامبر اکرم پرسیدند: چگونه بر شما صلوات بفرستیم؟ حضرت پاسخ داد: بگویید: خدایا بر محمد و ذریه (فرزندان) او صلوات فرست... تا آخر. ۳۳. عن عبدالله بن عباس: لما نزل –ان الله و ملائکته...– قالوا: یا رسول الله قد علمنا السلام علیک فکیف نصلی علیک؟ فقال: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم انت حمید مجید و بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم انت حمید مجید. [۶۶] . ۳۴. عن ابی هریرة قال: کان رسول الله (ص) یقول اذا خرج من بیته: بسم الله، التکلان علی الله لا حول ولا قوه الا بالله و فی روایتة اخری: ثم یرفع راسه الی السماء ثم یقول: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد؛ [۶۷] . ابوهریره می‌گوید: هرگاه پیامبر اسلام (ص) از منزل خارج می‌شدند، این کلمات را می‌گفتند: به نام خدا و توکل بر خدا، هیچ پناهگاه و قدرتی جز به اتکای خداوند نیست. پس سر مبارک خویش را به طرف آسمان بلند می‌کرد و عرض می‌کرد: بار الها، بر محمد و آل محمد درود فرست. ۳۵. عن کعب بن عجرة: قال (ص): قولوا: اللهم صلی علی محمد و آل محمد. [۶۸] . حدیث دیگری هم از رسول خدا (ص) نقل شده است که حضرت آن قدر به موضوع پیوند «صلوات بر آل» به «صلوات بر خویش» اصرار داشتند که حتی فاصله انداختن بین محمد و آل محمد را با کلمه «علی» منع کرده‌اند. علامه حسن بن امان الله دهلوی عظیم آبادی هندی در تجهیز الجیش نوشته است: روی انه سئل عن کیفیة الصلوة، فقال(ص): قولوا: اللهم صل علی محمد و آل محمد، فقال رجل من الصحابة: و علی آل محمد، فقال: من فصل بینی و بین آل بـ«علی»، لم ینل شفاعتی (فلیس منی)؛ [۶۹] . روایت شده است که روزی از رسول خدا (ص) سؤال شد که کیفیت صلوات فرستادن را به ما تعلیم دهید. حضرت فرمود: بگویید: اللهم صل علی محمد و آل محمد. یکی از اصحاب در این لحظه گفت: وعلی آل محمد (شاید این صحابی این

گونه صلوات را بارها از دیگران شنیده و به گمان خود خواسته است تذکری به پیامبر اکرم (ص) دهد تا ایشان را از اشتباه و غفلت برهاند). حضرت (در جواب این صحابی) فرمودند: هر کس بین من و بین آل من در صلوات با کلمه «علی» فاصله بیاورد، از من نیست و شفاعت من به او نمی رسد. ۳۷. عن ابن مسعود(رض): اذا صلیتم رسول الله (ص) فاحسنو الصلوۀ فانکم لا تدرون لعل ذلک یعرض علیه، قال: فقالوا له: فعلمنا، قال قولوا: اللهم اجعل صلواتک و رحمتک و برکاتک علی سید المرسلین و امام المتقین و خاتم النبیین محمد عبدک و رسولک امام الخیر و قائد الخیر و رسول الرحمۀ. اللهم ابعثه مقاماً محموداً یغبطه به الاولون والاخرون. اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابرهیم انک حمید مجید. اللهم بارک علی محمد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید. [۷۰] . ابن مسعود می گوید: هرگاه بر رسول خدا صلوات می فرستید، نیکو صلوات بفرستید؛ زیرا شما نمی‌دانید شاید صلوات شما بر آن حضرت عرضه می‌شود. حضار از او پرسیدند: پس شما نحوه صلوات نیکو را به ما آموزش بده. ابن مسعود گفت: بگویید: بار خدایا، صلوات و رحمت و برکات خودت را بر سرور پیامبران و پیشوای متقین و ختم رسولان، حضرت محمد(ص) که بنده تو و رسول رحمت و امام خیرات بود، فرو فرست. بار خدایا، بهترین مقام را به او عنایت کن که اولین و آخرین به آن مقام غبطه خورند. بار خدایا، بهترین صلوات و درود خودت را بر محمد و آل محمد نثار گردان. همچنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم نثار کردی، همانا تو ستوده و بزرگواری. بارخدایا، برکات خودت را بر محمد و آل محمد نازل کن، همچنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم نازل کردی، همانا تو ستوده و بزرگواری.

صلوات ابتر

شاید رسول خدا (ص) پس از همه تأکیدات خویش بر صلوات به «آل محمد» باز هم پیش بینی می کردند که عده‌ای از آن مسلمانان از این توصیه تخلف می‌ورزند و از صلوات بر آل اجتناب کرده، و به صلوات بر محمد (ص) اکتفا می کنند، لذا طبق حدیثی که ابن حجر، این عالم بزرگ اهل سنت، نقل کرده است، حضرت در برابر مسلمین فرمود: بر من صلوات ابتر و ناقص نفرستید. ۳۸. (۱) ویروی: لا تصلوا علی الصلاۀ البتراء فقالوا: و ما الصلوۀ البتراء قال: تقولون: اللهم صل علی محمد و تمسکون، بل قولوا: اللهم صل علی محمد و آل محمد؛ [۷۱] . روایت شده است که پیامبر اکرم فرمود: بر من صلوات ناقص و ابتر نفرستید. اصحاب پرسیدند: یا رسول الله، صلوات ناقص چیست؟ فرمود: این که بگویید «اللهم صل علی محمد» وتا همین جا اکتفا کنید؛ بلکه باید بگویید: «اللهم صل علی محمد و آل محمد». صلوات فرستادن بر پیامبر اکرم (ص) بدون صلوات بر آل او، نه تنها همیشه مورد کراهت و نهی آن حضرت است، بلکه این کار در نماز باعث قبول نشدن نماز به درگاه خداوند می‌شود: ۳۹. (۲) اخرج الدار قطنی و بیهقی: من صلی صلاۀ و لم یصلّ فیها علیّ و علی اهل بیتی لم تقبل منه؛ [۷۲] . هر کس نمازی بخواند و در آن نماز بر من و آل من صلوات نفرستد، نماز وی قبول نمی‌شود. بر اساس همین گونه روایات معتبر اهل سنت است که امام شافعی در شعری که در مدح اهل بیت رسول الله (ص) سروده است، یکی از فضایل آنان را همین می‌شمارد که صلوات نفرستادن بر آنان موجب رد شدن نماز است: یا اهل بیت رسول الله حبکم فرض من الله فی القرآن انزله کفاکم من عظیم القدر منزلۀ من لم یصل علیکم لا صلوۀ له ای اهل بیت رسول خدا، محبت ورزیدن به شما از ناحیه خداوند در قرآن کریم واجب شده است. در منزلت و قدر و ارزش شما همین بس که هرکس در نمازش بر شما صلوات نفرستد، نماز او اصلاً نماز نیست.

صلوات بر اصحاب

صحابه رسول الله (ص) به دلیل اینکه محضر آن حضرت را درک کرده و موفق به دیدن روی آن عزیز و شنیدن سخنان ایشان و مشاهده رفتار آن بزرگوار شده‌اند، امتیازی دارند که بقیه مسلمین از آن محروم‌اند. البته ارزش خود آنها نیز با یکدیگر تفاوت داشته

است. آنان که بیشتر دارای ملاکهای الهی بودند و ایمان قوی‌تر و اعمال صالح بیشتر و فداکاریهای بارزتر داشتند و در مقابل رسول الله(ص) تسلیم محض بودند، از دیگر صحابه مؤمن فضایل به مراتب بیشتری داشتند. کسانی از آنان نیز مرتکب گناهان و معصیتهایی شدند که حتی مورد نکوهش خدای بزرگ جهان قرار گرفتند و آیاتی از قرآن در هشدار و بیم آنها نازل شد. صرف نظر از آن تعداد صحابه که آیات نفاق در شأن آنها نازل شد، اکثریت صحابه قابل احترام و دارای ارزشهای انکار ناپذیرند. اما آیا لزوم احترام می‌تواند حکم جدیدی را در شریعت اسلامی تشریع کند و قانونی جدید بر سنت نبوی بیفزاید و «صلوات» را که یک شعار و قانون نازل شده الهی است و رسول خدا (ص) کیفیت انجام آن را به امت مسلمان تعلیم داده است تغییر دهد؟ اگر صلوات بر صحابه، مشروع و مورد علاقه خدا و رسول (ص) بود، چرا آن حضرت این مطلب را بیان نکرد؛ همچنان که صلوات بر آل را توصیه نمود؟ خوانندگان عزیز ملاحظه فرمودید که دهها روایت از منابع معتبر اهل سنت نقل کردیم که رسول خدا (ص) صلوات بر آل را توصیه فرموده است. اما در این روایات که ما به قدر اطلاع خود در مورد صلوات دیده ایم، حتی یک حدیث نبوی هم راجع به صلوات بر صحابه نیافته‌ایم. کتاب کنز العمال در جلد اول ۱۱۹ حدیث و در جلد دوم ۳۴ حدیث درباره صلوات نقل کرده است که در مجموع ۱۵۳ حدیث می‌شود. جمع کننده اصلی روایات کنزالعمال که از کتاب جمع الجوامع سیوطی است، تسلط کافی بر احادیث داشته است، اما حتی یک حدیث درباره صلوات بر اصحاب نقل نکرده است. در این صورت، بر فرض که کسی نیز حدیثی در کتاب دیگری پیدا کند، آن روایت شاذ و غیر معتبر خواهد بود. اکنون سؤال ما این است که چرا بعضی از ارجمندان اهل سنت نه تنها غالباً صلوات بر آل را حذف می کنند و در کتابها و سخنرانیهایشان پس از نام پیامبر اکرم (ص) جمله «صلی الله علیه و سلم» را به کار می‌برند، بلکه اصرار دارند که هرگاه صلوات بر آل آن حضرت می‌فرستند، صلوات بر اصحاب را نیز جزء صلوات قرار دهند. آیا بهتر نیست که به جای آن حذف و این زیاده که هر دو بر خلاف سنت ثابت است، در مقابل سنت نبوی زانو بزنیم و از این پس همه با هم طبق تعلیم خاتم انبیا (ص) و این روایات متواتر منابع اهل سنت، صلوات را بر محمد و آل او بفرستیم؟ و آیا بهتر نیست که وحدت پیروان مذاهب اسلامی به صورت تسلیم عملی همه مسلمین در برابر کتاب خدا و سنت ثابت نبی اکرم (ص) باشد؟ آری، روایات مذکور در حد اعلای تواتر است تا جایی که یکی از نقادترین علمای حدیث اهل سنت، یعنی ابن حجر هیثمی که بسیاری از روایات کتب حدیث اهل سنت را از نظر سند مخدوش و ضعیف می‌شمرد، این حدیث کیفیت صلوات بر محمد و آل محمد را مورد اتفاق همه علما دانسته و گفته است: الحدیث المتفق علیه: قولوا: اللهم صل علی محمد و علی آل محمد. [۷۳] . ابن تیمیه حنبلی که دیدگاه منفی و بدبینانه‌ای به معارف تشیع داشته است، در مورد کیفیت صلوات اعتراف می کند که خداوند متعال فرمان صلوات فرستادن بر رسولش را در قرآن صادر کرده است، و رسول گرامی‌اش (ص) نیز کیفیت صلوات بر خود را برای ما تفسیر کرده که باید بدین گونه بر محمد و آل محمد صلوات بفرستیم: فالله تعالی امر بالصلوة علی نبیه (ص) وقد فسر النبی (ص) ذلک بالصلوة علیه و علی آله. [۷۴] . و نیز علامه سبکی شافعی، پس از تحقیق و تتبع همه روایات کتب حدیث اهل سنت در مورد صلوات، حاصل و مفاد و تعبیرات همه آن روایات را استخراج و تنظیم نموده و مجموعه این تعبیرات را به صورت ۴۵ نوع صیغه و عبارت تدوین کرده و در پایان کتابش ارائه داده است. [۷۵] لذا بعضی از علمای بزرگ اهل سنت به خاطر عمل به این احادیث نبوی و اطاعت از نبی اکرم (ص)، موقع صلوات فرستادن این نکته را مراعات نموده‌اند. از جمله آنها علامه ساعاتی احمد عبدالرحمه البنّاء مؤلف کتاب روایی عظیم الفتح الربانی لترتیب المسند لامام احمد بن حنبل الشیبانی است. ایشان مجموعه احادیث مسند امام احمد بن حنبل را به صورت موضوعی تنظیم و به صورت چندین جلد تدوین کرده است. وی در خطبه و مقدمه کتابش این نکته مهم را مراعات کرده و پس از حمد خداوند، صلوات بر محمد و آل محمد فرستاده و پس از آن برای رضایت خداوند از صحابه دعا نموده است: بسم الله الرحمن الرحیم... اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابرهیم انک حمید مجید؛ اللهم بارک علی محمد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید و سلم تسلیماً کثیراً و ارض اللهم

عن الصحابهٔ و التابعین و الائمهٔ المجتهدین والفقهاء والمحدثین ومن تبع هدیهم باحسان الی یوم الدین. به امید روزی که همه مسلمین بتوانند با مذاکرات دوستانه با عقاید واندیشه‌های یکدیگر آشنایی پیدا کنند و علاوه بر رفع ابهامات و سوء تفاهمات، در نقاط مشترک توافق نمایند و با کمک یکدیگر فرهنگ اسلام را در جهان گسترش دهند.

پاورقی

[۱] المیزان، ج ۱۶، ص۳۳۸.

[۲] همان، ص۳۴۳.

[۳] مفردات راغب.

[۴] احزاب،(۳۳)، آیه۵۶.

[۵] الصواعق المحرقهٔ، ص۱۴۸.

[۶] –انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا–، احزاب،(۳۳)،آیه ۳۳.

[۷] – اطیعواالله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم–...نساء، (۴)،آیه۵۹.

[۸] –یا ایهالرسول بلغ ما انزل الیک من ربک...– مائده، (۵)، آیه۷.

[۹] – الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لک الاسلام دیناً–، مائده، (۵)، آیه۳۵. [

[۱۰] – انما ولیکم الله و رسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلوهٔ و یوتون الزکوهٔ و هم راکعون–، مائده، (۵)، آیه ۵۵.

[۱۱] –فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون–، انبیا. (۲۱)، آیه۷، و نحل، (۱۶)، آیه۴۳.

[۱۲] –... و بالنجم هم یهتدون–، نحل، (۱۶)، آیه۱۶.

[۱۳] –... و لکل قوم هاد–، رعد،(۱۳)، آیه۷.

[۱۴] –... واجعلنا للمتقین اماماً–، فرقان، (۲۵)، آیه ۷۴.

[۱۵] –قل لا اسئلکم علیه اجراً الاالموده فی القربی–، شوری، (۴۲)، آیه ۲۳.

[۱۶] –ثم لتسئلن یومئذ عن النعیم–، تکاثر، (۱۰۲)، آیه۸.

[۱۷] –و من عنده ام الکتاب–، رعد، (۱۳) آیه۴۳.

[۱۸] –فمن حاجک فیه... فقل تعالوا ندع ابنائنا... ثم نبتهل...–، آل عمران، (۳)، آیه۶۱.

[۱۹] –یخرج منها اللوء لوء و المرجان–، الرحمن، (۵۵)، آیه ۲۲.

[۲۰] –و یؤثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصهٔ–، حشر، آیه۹.

[۲۱] –هل اتی علی الانسان... و یطعمون الطعام علی حبه مسکیناً و یتیماً و اسیراً–، انسان، (۷۶)، آیه۷–۸.

[۲۲] قال النبی: انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی و انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض. مسند امام احمد حنبل، ج ۳، ص۱۴.

[۲۳] قال النبی (ص): مثل اهل بیتی کمثل سفینه نوح من رکبها نجی و من تخلف عنها غرق. مستدرک الصحیحین، ج۲، ص۳۴۳.

[۲۴] قال النبی(ص): فاطمهٔ بضعه منی. فمن اغضبها اغضبنی. صحیح بخاری، باب مناقب فاطمه، ج ۵، ص ۲۶ ط دارالجیل بیروت.

[۲۵] قال النبی: الحسن و الحسین سیدا شباب اهل الجنهٔ. مستدرک الصحیحین، ج۳، ص۱۶۷.

[۲۶] قد آخی رسول ا لله (ص): بینه و بین علی. صحیح ترمذی، ج۲، ص۲۹۹.

[۲۷] قال النبی (ص): فی علی خمس خصال... الرابعه فان لوائی معه یوم القیامه و تحته آدم و ماولد.... کنزالعمال، ج۶، ص۳۹۸.

[۲۸] ابن عباس: اول من اسلم مع رسول الله (ص) علی (درالمنثور، ذیل آیه –و کنتم ازواجا ثلاثهٔ–).

[۲۹] قال النبی (ص): یا علی انت بمنزله الکعبهٔ، کنزالحقایق، ص ۱۸۸.

[۳۰] قال النبی(ص): انا مدینه العلم و علی بابها، مجمع الزواید هیثمی، ج۹، ص۱۱۴.

[۳۱] قال النبی (ص) بفاطمهٔ: زوجتک خیر اهلی اعلمهم علماً و افضلهم حلماً، فضائل الحسنه ۱/۲۲۲ نقل از: کنزالعمال ۶/۱۵۳ و ۳۹۷.

[۳۲] مسند احمد بن حنبل، ج۶، ص۳۲۳، فضائل الخمسه، ج۱، ص۲۱۹، کنزالعمال، ج۷، ص۱۰۳، درالمنثور، ذیل آیه التطهیر، سوره احزاب؛ مشکل للاثار، طحاوی، ج۱، ص۳۳۴، احقاق الحق، ج۹، ص ۵۹۰؛ منتخب کنزالعمال در هامش المسند،ج۵، ص۹۶، فرائدالسمطین حموینی، تاریخ ابن عساکر (منتخب)، ج۴، ص۲۰۴، ینابیع المودهٔ حنفی قندوزی، ص ۱۰۸، تفسیر ثعلبی، ارجع المطالب، علامه ص ۳۱۴، القول الفصل، حضرمی ص ۱۸۵، رشفهٔ الصادی حضرمی، ص ۳۰.

[۳۳] صحیح بخاری، کتاب التفسیر، ج۶، ص ۲۱۷، ذیل سوره احزاب، کنز العمال، ج۲، ص ۲۷۹، حدیث ۴۰۰۶، الصواعق المحرقهٔ، ص۴۶؛ ابن حجر که بسیاری از روایات معتبره اهل سنت را با دقت در سند تضعیف می‌کند گفته است این حدیث صحیح است، فضائل الخمسه من الصحاح السته تالیف علامه فیروز آبادی، ج ۱،ص ۲۰۹، این حدیث را از منابع ذیل نقل کرده است: صحیح بخاری، کتاب الدعوات باب الصلاهٔ علی النبی (ص)، صحیح بخاری، کتاب بدء الخلق، صحیح مسلم، کتاب الصلوهٔ علی النبی (ص) بعد التشهد؛ مستدرک الصحیحین؛ مسند امام احمد ابن حنبل؛ حلیه الاولیاء او نعیم اصفهانی، تاریخ خطیب بغدادی؛ احقاق الحق، ج۹، ص۵۲۴. از: صحیح بخاری، ج۴، ص۱۴۶، ط امیریه مصر،ج۸ص۷۷وج ۶، ص ۱۲۰، کتاب الدعوات باب الصلوه علی النبی (ص) کتاب بدء الخلق + کتاب التفسیر ذیل سوره احزاب، صحیح مسلم،ج۲،ص۱۶، ط صبیح مصر کتاب الصلوه علی النبی (ص) بعد التشهد، مسند ابو داود طیالیسی ص ۱۴۲ حیدر آباد دکن، سنن نسائی،ج۱،ص ۱۹۰، ط میمنه مصر، المنتقی ابی جارود نیشابوری ص ۸۰ تا۱۸۹، تفسیر جامع البیان طبری، ج۲۲، ص۴۳، ط حلبی مصر، تاریخ بغداد حطیب بغدادی، ج۶، ص۲۱۶، قاهره، موضع اوهام الجمع و التفریق، ج۲، ص۲۶۸، خطیب بغدادی، اخبار اصبهان حافظ ابو نعیم، ج۱، ص ۱۳۰، محلی ابن حزم اندلسی، ج۴، ص۱۳۵، سنن دارمی،ج۱، ص۳۰۹، التدوین رافعی، ج۱، ص ۷۰، سنن بیهقی جزء ۲،ص ۸_۱۴۷، المنتقی فی سیره المصطفی (ص) ص ۱۹۰، بردایع المنن ساعانی،ج۱،ص۹۲، الاعلام بفضل الصلاء علی النبی (ص) تالیف علامه نمیری، مشکل الاثار طحاوی،ج۳،ص ۷۱، معالم التزیل بغوی،ج۵،ص۲۲۵، القول البدیع سخاوی ص ۲۵، وسیله المال با کثیر حضرمی ص ۶۹، اکشف والبیان ثعلبی، ذخایر العقبی طبری ص ۱۹، منهاج السنه ابن تیمیه،ج۴،ص۶۵، ط قاهره، تاریخ ابن عساکر، ارشاد الساری قسطلانی،ج۹،ص۲۲۴ وج۷،ص۳۶۵ وج۵،ص۴۲۸، فرائد السمطین حموینی، نظم دررالسمطین زرندی ص ۴۵، تفسیر القرآن ابن کثیر،ج۱،ص۱۷۲، ط مصر، فتح الباری عسقلانی،ج۸،ص۴۳۲، عده القاری عینی،ج۱۵،ص۲۶۴، تفسیر خازن،ج۵،ص۲۲۵، اجمع الصغیر سیوطی ص ۲۱۹ ط مصر، اعالم الموقعین ابن قیم،ج۴،ص۳۰۹، الدر المنضور ابن حجر هیتمی ص ۱۲، طبقات الشافعیه کبری سبکی،ج۱،ص۹۵، ط قاهره، تنبیه الغافلین سمرقندی ص ۱۴۸، نهایه الادب نویری،ج۵،ص۳۰۸، علم الکتاب میرمحمدی حنفی ص ۲۶۴، ینابیع الموده حنفی قندوزی ص ۱۹۲، قبح البیان سید حسن خان،ج۷،ص۳۱۳، مناقب شبخ عبدالله شافعی ص ۷۰، فتح الکبیر نبهانی،ج۲،ص۳۱۴، فرائب الاغتراب آلوسی ص ۱۱۲، انوار المحمدیه آلوسی ص ۴۲۳، منتخب الصحیحین آلوسی ص ۱۲۹، تیسیر الوصول شیبانی،ج۱،ص۲۳۳، رشفه الصادی حضرمی ص ۲۹، ارجح المطالب حنفی الامر تسری ص ۸۱ و ۳۱۷، البیان و التعریف ابن حمزه،ج۲،ص۱۳۴، الاتحاف زبیدی حنفی، ج۳،ص۷۸، تذکر این نکته لازم است که ما حدود این پنجاه کتاب از مهم‌ترین منابع و تالیفات علما اهل سنت را به عنوان سند حدیث اول مطرح ساختیم و از بقیه منابع دیگر صرف نظر کردیم و اگر بنا باشد که برای هر کدام از احادیث بعدی هم به همین اندازه از تالیفات علمای بزرگ اهل سنت نقل کنیم، حجم این جزوه چند برابر می شود. تو

حدیث مفصل بخوان از این مجمل، لذا جهت اختصار در احادیث بعدی فقط نام بعضی از مدارک را ذکر خواهیم کرد، کسانی که به تحقیق بیشتر و یافتن احادیث و ماخذ بیشتر علاقه دارند به کتاب احقاق الحق، ج۹، ص ۵۴۰ و ج ۳، ص۲۵۲، وج ۱۸، ص ۲۹۰، وکتاب فضائل الخمسه من الصحاح السته، ج۱ و دیگر کتب مربوط که علمای شیعه احادیث اهل سنت را جمع آوری کرده اند مراجعه نمایند.

[۳۴] فضائل الخمسه عن الصحاح السته، ج۱، ص ۲۱۰، به نقل از: صحیح بخاری کتاب التفسیر، ذیل آیه –ان الله و ملائکته یصلون علی النبی–؛ صحیح بخاری کتاب الدعوات باب الصلاهٔ علی النبی، سنن نسائی،ج۱، ص ۱۹۰، مسند احمد بن حنبل، ج۲، ص۴۷، مشکل الاثار طحاوی، ج۳، ص۷۳. و نیز احقاق الحق از: صحیح بخار، ج۶، ص ۱۲۱، ط مصر وج۸ ص۷۷، عمده القاری، عینی حنفی، ج۱۹، ص۱۲۶، الجمع بین الصحیحین، ج۲، ص۵۰۲، حمیدی، کنز العمال،ج۷، ص۳۴۱، حیدر آباد، الدر المقصود، لبن حجر هیثمی، جواهر البحار نبهانی، ج۴، ص۱۵۸، منتخب الصحیحین ص ۱۲۹، فتح الکبیر، نبهانی،ج۲،ص۳۰۴.

[۳۵] کنز العمال، ج ۲ص۲۸۲ حدیث ۴۰۱۳، فضائل الخمسهٔ، ۱/۲۱۰ از: صحیح مسلم کتاب الصلوهٔ باب الصلوهٔ علی النبی (ص) بعد التشهد؛ سنن ترمذی ج ۲، ص۲۱۲. همین حدیث را از علی (ع) و ابی حمید و کعب بن عجرهٔ و طلحه و ابن عبدالله و ابی سعید و زید ابن خارجه یا حارثه بن زید و بریده نقل کرده است و گفته است این حدیث صحیح است. سنن نسائی، سنن ابس داود، موطاء مالک، مسند امام احمد حنبل، مستدرک حاکم؛ سنن دارمی، سنن بیهقی؛ مشکل الاثار، طحاوی؛ احقاق الحق ج۹، ص۵۴۹، صحیح مسلم ج۲، ص۱۶ صبیح، سنن نسائی ج۱، ص۱۸۹ میمنه، سنن دارمی ص ۳۰۹، مطبعهٔ اعتدال دمشق؛ موطا امام مالک بن انس ج۱، ص۱۳۷، ط حلبی مصر، مستدرک الصحیحین، حاکم نیشابوری ج۱، ص۲۶۸، حیدرآباد، سنن کبیره بیهقی ج۲، ص۱۴۶ و ۳۷۸ حیدر آباد، مشکل الاثار، طحاوی ۳/۷۱، محلی ابن حزم اندلسی، ج۳، ص۲۷۲و ج۴، ص۱۳۴، تاریخ دمشق ابن عساکر ج۱۰، ص۱۵۲، الحجه علی اهل المدینه محمد بن حسن شیبانی ص ۱۳۹، تفسیر ابن کثیر، کنزالعمال ۷/۳۴۱ ط حیدر آباد.

[۳۶] الصواعق المحرقهٔ ابن حجر ص ۱۴۷؛ فضائل الخمسه ج۱، ص۲۱۴، از سنن دار قطنی، ص ۱۳۵.

[۳۷] فضائل الخمسهٔ ج۱، ص۲۱۳ از سنن بیهقی ج۲، ص۱۴۷، مسند شافعی ص ۲۳.

[۳۸] فضائل الخمسه ج۱، ص۲۱۴، از سنن دار قطنی، ص ۱۳۵.

[۳۹] فضائل الخمسه ج ۱، ص ۲۱۰ از صحیح نسائی، ج۱، ص ۱۹۰.

[۴۰] فضائل الخمسه ج ۱، ص۲۱۴، از مسند امام شافعی، ص ۲۳؛ کنز العمال، ج۱، ص۲۰۳، مشکل الاثار طحاوی ج۳، ص۷۵.

[۴۱] فضائل الخمسه، ج۱، ص۲۱۵، به نقل از: تاریغ بغداد، ج۱۴، ص۳۰۳.

[۴۲] فضائل الخمسه، ج۱، ص۲۱۲، به نقل از: فتح الباری فی شرح البخاری ۱۳/۴۱۱.

[۴۳] کنزالعمال ج ۱ حدیث ۴۰۹۱۴ از ابن عساکر.

[۴۴] کنزالعمال ج۱ حدیث ۳۹۹۴ از ابو نعیم.

[۴۵] فضائل الخمسه ج۱ص۲۱۳ از: تفسیر طبری ج۲۲ص۳۱.

[۴۶] تفسیر طبری،ج۲۲،ص۳۱.

[۴۷] فضائل الخمسه، ج۱، ص۲۱۳، از: مسند امام احمد بن حنبل، ج۵، ص۳۵۳، تاریخ بغداد، ج۸، ص۱۴۲، احقاق الحق، ج۹، ص۵۲۸، به نقل از: مجمع الزواید هیثمی، ج۲، ص۱۴۴ و ج۱۰، ص۱۶۳، الاعلام بفضل الصلوه علی النبی، ص ۲۴، تفسیر ابن کثیر المطبوع بهامش فتح البیان، ج۸، ص۱۱۷.

[۴۸] کنزالعمال، ج۲ حدیث ۳۹۸۸، به نقل از: طبرانی در معجم اوسط، فضائل الخمسه، ج۱، ص۲۰۶، فیض القدیر، ج۵، ص۱۹، شعب الایمان بیهقی، الاربعین عبدالقادرهاوی.

[۴۹] کنزالعمال، ج ۲، حدیث ۳۹۹۱ به نقل از: بیهقی در شعب الایمان، احقاق الحق، ج ۹، ص ۵۶۹.به نقل از: معرفه علوم الحدیث حاکم نیشابوری، ص ۳۲، فرائد السمطین حموینی ص ۸، ذیل اللئالی سیوطی، ص ۱۵۳، القول البدیع سخاوی، ص ۲۸، وسیله المال باکثیر حضرمی، ص ۷۱.

[۵۰] کنز العمال، ج ۲، حدیث ۳۹۹۸، عن مسند انس و ابن عساکر.

[۵۱] همان، ج ۲، حدیث ۴۰۰۵، به نقل از: المعجم الکبیر للطبرانی و تفسیر طبری، مسند امام احمد بن حنبل، حلیهٔ الاولیاء ابی نعیم، مشکل الاثار، طحاوی؛ الاستیعاب، ابن عبدالبر.

[۵۲] فضائل الخمسه، ج ۱، ص ۲۱۲، به نقل از: صحیح ابن ماجهٔ کتاب الصلوهٔ، ص ۶۵، حلیه الاولیاء ابی نعیم، ج ۴، ص ۲۷۱.

[۵۳] کنزالعمال، ج ۱، حدیث ۲۱۸۴.

[۵۴] همان، ج ۱، حدیث ۲۱۸۵.

[۵۵] همان، ج ۱، حدیث ۲۱۸۶.

[۵۶] همان،ج ۱، حدیث ۲۱۸۷، به نقل از ابن عساکر از عایشه.

[۵۷] همان،ج ۱، حدیث ۲۱۵۰، به نقل از: بیهقی، ابن داود، ابن ماجه، سنن نسائی.

[۵۸] کنزالعمال، ج ۱، حدیث ۲۱۹۹، از مسند امام احمد بن حنبل، ابن سعد، بغوی، بارودی معجم الکبیر طبرانی.

[۵۹] کنزالعمال، ج ۱، حدیث ۲۱۷۵، از سنن نسائی.

[۶۰] کنزالعمال، ج ۱، حدیث ۲۱۸۳.

[۶۱] منتخب کنزالعمال، به نقل از کنز العمال، ج ۱.

[۶۲] الصواعق المحرقه، ص ۱۴۶.

[۶۳] احقاق، ج ۹، ص ۵۶۲، به نقل از سنن نسائی، ج ۱، ص ۹۰، ط میمنه مصر، مشکل الاثار، طحاوی، ج ۳، ص ۷۱، جامع الصغیر، سیوطی، ینابیع الموده حنفی قندوزی، ص ۱۸۵، اسلامبول؛ فتح الکبیر نبهانی، ج ۲، ص ۱۹۰، القول البدیع سخاوی.

[۶۴] احقاق الحق، ج ۹، ص ۵۷۹. به نقل ازمشکل الاثار طحاوی، ج ۳، ص ۷۱، الآیات والبینات عبدالحفیظ فهری، ص ۴۲۸، الاعلام بفضل الصلوه علی النبی (ص).

[۶۵] احقاق الحق، ۹/۵۲۸ به نقل از: مشکل الاثار، طحاوی،ج ۳، ص ۷۱، الکنی و الاسماء علامه دولابی، ج ۱، ص ۲۴.

[۶۶] احقاق الحق،ج ۹، ص ۵۸۴. به نقل از تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۴۳. و تفسیر ابن کیثر،ج ۸، ص ۱۱۸، القول البدیع، سخاوی، ص ۲۸ و الاعلام بفضل الصلوهٔ علی النبی.

[۶۷] احقاق الحق، ج ۱۸، ص ۳۰۸، به نقل از کتاب الوسیله حضرمی ج ۴، غالیهٔ المواعظ ابو البرکات افندی، ج ۲، ص ۹۴، مراهٔ المومنین.

[۶۸] احقاق الحق،ج ۱۸، ص ۲۹۳. به نقل از مختصر سنن ابی داود علامه حافظ منذری، ص ۴۵۴ قاهره.

[۶۹] جلال الدین دوانی در حاشیه علی شرح التجرید للقوشجی، (احقاق الحق،ج ۹، ص ۶۴۳).

[۷۰] الترغیب والترهیب امام عبدالعظیم منذری،ج ۳، ص ۳۰۵، به نقل از احقاق الحق، ج ۱۸، ص ۲۹۶.

[۷۱] الصواعق المحرقهٔ ابن حجر، ص ۸۷-۱۴۶.

[۷۲] الصواعق المحرقهٔ، ابن، الحجر، ص ۲۳۵.

[۷۳] الصواعق المحرقه، ص ۲۳۲ از: احقاق الحق، ج ۹، ص ۵۹۹.

[۷۴] منهاج السنهٔ، ابن تیمیه، ج ۲، ص ۱۴۴ از: احقاق الحق، ج ۹، ص ۵۹۹.

[۷۵] شفا السقام، ص ۲۳۱، علی ما جمعه العلامهٔ النمیری، به نقل از: احقاق الحق، ج ۹، ص ۶۰۶.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.
مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.
اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.
از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :
الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه
ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...
د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر
ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)
ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...
ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سـایت: www.ghaemiyeh.com ایمیـل: Info@ghaemiyeh.com فروشـگاه اینترنـتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگـانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۶۰۹-۵۳به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
اصفهان
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹